

LIFE Tniedi Inizjattiva biex Tistudja l-Interazzjonijiet bejn iċ-Ċetaċji u s-Sajd

L-inizjattiva tinvolvi l-kollaborazzjoni mill-qrib bejn ix-xjentisti u s-sajjieda, u tikkombina l-għarfien lokali u l-esperjenza tas-sajjieda ma' informazzjoni xjentifika sabiex jinstabu soluzzjonijiet.

L-Inizjattiva bdiet f'Awwissu u qed tigi implimentata fi 3 żoni tal-Mediterran fl-Andalusija, Spanja; Sqallija, l-Italja; u f'Malta, fejn qed jigu iddokumentati l-interazzjonijiet bejn is-sajd fuq skala żgħira u ċetaċji (dniefel, baleni). Il-proġett għandu l-għan li jifhem mill-qrib dawn l-interazzjonijiet permezz tal-għarfien u esperjenzi tas-sajjieda, billi tingabar informazzjoni dwar il-firxa u s-severità ta' l-interazzjonijiet maċ-ċetaċji, u l-intensità tal-problema, sabiex jipproponi soluzzjonijiet.

Il-proġett huwa appoġġjat mill-Fondazzjoni MAVA. MAVA għandu interess qawwi fil-ħarsien ta' 'speċi mhedda, fil-periklu u sensitivi (TES) u qed tfittex soluzzjonijiet permezz tal-involvement ma' sajjieda fuq skala żgħira u tippromwovi skambji dwar l-aħjar Prattika bejniethom.

L-inizjattiva tibni fuq kollaborazzjoni eżistenti bejn is-sajjieda u x-xjenzati fir-regjun, u r-riżultat ta' suċċess jiddependi fuq kooperazzjoni mill-qrib bejniethom. Fi Sqallija, l-operazzjonijiet isiru permezz ta' dghajjes tas-sajd bhala "laboratorji f'wiċċ l-ilma" fejn l-interazzjonijiet se jkunu osservati, dokumentati u analizzati mix-xjenzati. L-inizjattiva tfittex ukoll li tikkombina l-għarfien lokali u esperjenzali u d-dejta ġġenerata mis-sajjieda mad-dejta miġbura mix-xjenzati biex tipprovdi soluzzjonijiet kongunti mingħand iż-żewġ partijiet. Dan huwa f'konformità ma' wieħed mill-għanijiet ewlenin tal-LIFE, li huwa li jiġi iddokumentat l-Għarfien Ekoloġiku Tradizzjonali (TEK) tas-sajjieda fuq skala żgħira, u li jiġi promoss l-użu tiegħu minn xjenzati u manijers tas-sajd fil-proċessi tat-teħid ta' deċiżjonijiet.

Għajxien prosperu mis-sajd jeħtieġ aċċess sigur għal-sajd produttiv u għar-riżorsi. L-għajxien tas-sajjieda mill-baħar qed ikun dejjem aktar diffiċli, speċjalment fil-Mediterran. Is-sajjieda fuq skala żgħira dejjem aktar jiffaċċjaw problemi bħal sajd żejjed, tibdil fil-klima, tniġġis u invażjoni ta' 'speċi eżotiċi. Riċentament qed ikollhom jikkompetu ma' mammiferi u għasafar tal-baħar predatorji.

Tista' tgħid li l-interazzjonijiet bejn għasafar, mammiferi u sajjieda dejjem kien eżistenti, pero illum il-ġurnata dawn l-interazzjonijiet huma l-kawża ta' telf ekonomiku kritiku għas-sajjieda. Dan it-telf jinkludi ħsara kkawżata fuq ix-xbieki tagħhom, ħsara ikkawżata lill-qabda tagħhom, u periklu potenzjali għall-ħajja.

L-istudju se jirreġistra incidenzi ta' taħbil ta' ċetaċji bħala qabdiet incidentali fl-irkaptu tas-sajd billi dan jista' jkun ta' theddida għall-ħajja, u jikkawża tbatija. Ir-riżultati tal-istudju għandhom jipprovdu għarfien dwar kif dawn u impatti oħra ta' ħsara jistgħu jitnaqqsu.

L-istudju jipproduċi għarfien aħjar tal-problema, u għandu l-għan li jipprovdi informazzjoni dwar il-miżuri ta' mitigazzjoni possibbli li għandhom jintużaw, li nsibu soluzzjoni iktar effettivi minn biss l-użu ta' "pingers". Dan l-istudju se jwassal wkoll sabiex inqajmu kuxjenza fost l-amministrazzjonijiet u dawk li jieħdu d-deċiżjonijiet dwar il-kwistjoni u biex jiffavorixxi soluzzjonijiet Prattiki komuni għal problemi komuni.

LIFE qed jiżviluppa wkoll kwestjonarju volontarju online sabiex is-sajjieda interessati jkunu jistgħu jipprovdu dettalji dwar l-interazzjonijiet maċ-ċetaċji u ta' kwalunkwe ħsara kkawżata. Il-kwestjonarju se jkun online fi ftit gimghat.

L-inizjattiva qed tigi implimentata bi sħab ma' l-organizzazzjonijiet li ġejjin fis-sottożoni differenti: Asociación Herpetológica Española (AHE, <https://herpiberica2018.usal.es/sponsor/ahe/>) fi Spanja, l-Assoċjazzjoni MareCamp fl-Italja (<https://www.marecamp.com/it/>) u l-Kulleġġ Malti għall-Arti, ix-Xjenza u t-Teknoloġija (MCAST) f'Malta (<https://www.mcast.edu.mt/about-mcast/>)

Għal aktar informazzjoni: tista' tnizzel in-Nota Kuncett ta 'l-Interazzjoni bejn iċ-ċetaċġi u s-sajjieda fuq skala żgħira fil-Mediterran (bl-Ingliż, bl-Ispanjol, bit-Taljan u bil-Malti).